

Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter éves meghallgatása

Országgyűlés Mezőgazdasági bizottság

2009. december 8.

(A jegyzőkönyv szerkesztett változata)

Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

2005. május 2-ától töltöm be ezt a funkciót. Akkor egy válságkezelő pillanatban kellett átvennem a minisztérium igazgatását, aminek az volt a lényege, hogy a kifizető ügynökség nem állt fel erre az időszakra, és egy jó éves, másfél éves tartozása volt a gazdák felé, aminek a gazdák elég nyomatékosan hangot is adtak több napig a Kossuth téren. Tehát egy ilyen szituációban kellett átvennem a miniszteri feladatokat. Ezért az első számú feladatom akkor az volt, hogy a kifizető ügynökséget létre tudjuk hozni, és normális mederbe tudjuk terelni. Az akkori 25 tagország között a kifizetések tekintetében Magyarország az utolsó helyen állt. A mostani adatok szerint a magyar kifizető ügynökség a 3-4. helyen áll a most már 27 európai tagország között. Nálunk azóta olyan jelentős kifizetési probléma, olyan típusú problémáink, mint ami ma is jellemző még néhány országban, főleg az új tagországokban, Romániában és Bulgáriában, nem voltak. Az első feladat tehát az volt, hogy ezt az ügynökséget fel tudjuk állítani.

A második az volt, hogy Magyarország sem úszta meg büntetés vagy visszatartás nélkül a tevékenységét az elmúlt időszakban, de ebben is szintén az első három helyezett között vagyunk: a legkisebb összegű visszatérítést Magyarországnak kellett fizetnie. Azt gondolom tehát, hogy az első feladatomat sikerült megoldanunk. Kisebb-nagyobb problémák mindig vannak, de működik a rendszer, és a gazdák időben hozzájutnak a pénzükhöz, sőt az idei évben előre hoztuk a területalapú támogatások 70 százalékának a kifizetését, mert egy új uniós rendelet erre lehetőséget adott. A tejágazat gondjainak a megsegítésére a jövő évi tejpénzt is kifizettük ebben az évben. Ez persze okozott gondot, hiszen ugyanazzal a létszámmal kellett megoldanunk a feladatokat, és néhány más típusú kifizetésnél - hiszen jó három hétre lekötötte az apparátust ennek a technikai megoldása - most van egy kis csúszásunk, de azt gondoljuk, hogy ez volt a legfontosabb feladat.

A következő időszakban a másik nagy feladat az volt, hogy a 2007-2013 közötti pénzügyi időszakra, már az agrár-költségvetési, pénzügyi időszakra az uniós szabályok szerint elkészítsük a programunkat, amit az Európai Bizottság szintén az elsők között fogadott el. Akkor kritika is ért, mert néhány nagyon fontos ágazatban már az elfogadás előtt meghirdettük a támogatási lehetőségeket. Ezt azért kellett megtennünk, mert egy előző döntés értelmében - már az én időszakomat megelőző döntés értelmében - nagyon rövid ideje volt a magyar állattenyésztő-telepeknek arra, hogy trágyaelhelyezési problémáikat a környezetvédelemnek megfelelően meg tudják oldani, és ezért kellett bevállalnom azt a kockázatot, hogy már a végleges elfogadás előtt meghirdettük ezeket a pályázatokat. Persze ennek azért volt egy biztosítéka: hogy a bizottság szakmai csoportjaival már leegyeztettük a programunkat, és nem volt nagy kockázata annak, hogy abban valamiféle problémát találnak.

Ugyanilyen volt a géptámogatás meghirdetése, ami azért nagyon fontos, mert kizárólag Magyarországon létezik ez a támogatási konstrukció, erre egyedi elbírálást kértünk a programunkban. És azért volt ilyen szűk idővel, ebben az évben még egyszer kinyitva és meghirdetve a támogatás, és azért kell elszámolni vele január 15-ig, mert többet ilyen nem lesz az egész Európai Unióban, de Magyarországon sem, hiszen lejárt a kétéves lehetőségünk erre a támogatási formára.

Azt gondolom, hogy az ágazatban az elmúlt négy és fél év alatt a visszatérő problémák, mint a fagykár, az aszálykár, az időjárás gondok, egyik évben az elszabadult, magas takarmányárak, illetve növénytermesztési árak, a sertéságazatban, a baromfinál, most pedig a tejnél jelentkező problémák, ezek mind olyan időszakos problémák, amelyekre megoldást kell keresni. A sertés- és a baromfiágazatban teljesen egyedi nemzeti támogatási formát találtunk ki, amit 2013-ig notifikáltunk az Európai Unióval, ami azt jelenti, hogy a sertéságazatban az elmúlt évi árak, különösen az elmúlt év második félévétől, és az idej árak, teljesen megnyugtatóak, önköltség felettiek, tisztességes nyereséget lehet velük elérni. Az idej átlagár olyan 340 forint körül lesz, az önköltséget pedig ki-ki maga módján tudja számolni, de 270-275 forint körül meg lehet állni a sertésstartás önköltségében annak, aki egy picit is jól csinálja a tevékenységét. Ugyanez jellemző a baromfiágazatra, az állategészségügyi költségek megtérítése, illetve ez az állatjóléti támogatás - amit, még egyszer hangsúlyozom, kizárólag Magyarországon van ebben a formában - gazdaságossá tette a termelést.

A nagy problémát a tejágazat okozza, és az igazi problémája az, hogy nem magyar probléma. Ha magyar probléma lenne, erre is megtaláltuk volna a megoldást, és a következő évre meg is találtuk - erről majd a 2009-ről szóló beszámolómban fogok részletesen beszélni.

Ezek voltak azok a legfontosabb események az elmúlt időszakból, amelyek miatt azt mondhatom, hogy ebben az ágazatban más ágazatokhoz viszonyítva nagyjából, az alkalmanként mindig keletkező feszültségeket leszámítva, rend volt. Az ágazat szereplőivel és a szakmai szervezetekkel folyamatosan tartottuk a kapcsolatot. Néhány olyan törvény, mint a bortörvény az Európai Unióban, teljesen a magyar igényeknek megfelelően alakult, ezt a borosszakma is elismerte, néhány olyan törvény pedig, amellyel nem tudtunk megbirkózni, amelynek kapcsán nem tudtuk a magyar érdeket megfelelően érvényesíteni - mint a cukorrendtartási törvény változtatása -, ezek viszont a negatívumok közé tartoznak, ott nem sikerült átvinnünk az akaratunkat. Ha kellett, akkor szembementünk az Unióval, bírósági úton is, mint amilyen az utólagosan bevezetett kukoricaminősítés ügye volt az intervenciónál, én tehát azt gondolom, hogy a magyar érdekek képviselője azon keretek között agrárdiplomáciailag, amelyek között lehetett, megtörtént, és viszonylag jó eredménnyel. Persze mindent nem lehet Magyarország igényeihez igazítani, hiszen 27 ország képviselője alkotja az európai miniszterek tanácsát, és jó néhány országnak más az érdeke, mint Magyarországnak. Ezért mindig különböző alkukat kellett kötni, és politikai szövetségeket kellett keresni.

Abban az esetben amiben kritizáltak, hogy az 1 százalékos tejkvótaemelést az első alkalommal megszavaztam, mindenkinek tudnia kell, aki a szakmában dolgozik, csak ezt elfelejtik, két alternatíva volt a bizottság előtt. Az egyik alternatíva az volt, hogy azoktól az országoktól, amelyek nem használják ki a tejtermelési kvótájukat, elveszik azt a kvótát, és szétosztják a többi ország között. Ezért kellett a két rossz közül az egyiket választanom, amikor ez 1 százalékos kvótaemelés mellé álltunk, holott ez nem szolgálta az érdekeinket. De kénytelen voltam ezt megtenni, a politika a kompromisszumok művészete, és hogy a kvótaelvonást megússzuk, kénytelen voltam ezt az előterjesztést támogatni.

Ennek az évnek a legnagyobb problémája, mint minden ágazatban a világon, a válság hatásainak a valamilyen módon való enyhítése, és amennyire lehet, az ágazat megvédése ezektől a hatásoktól. Többször elmondtam, hogy a válság minket egy picit másképp érint, mint más ágazatokat. Hiszen itt nem esik vissza a fogyasztás az egyik pillanatról a másikra a felére, mint mondjuk az autóiparban. Vagy nem építenek fele annyi lakást, mint az építőiparban. De azért teljes egészében minket sem kerül el, hiszen az itthoni fogyasztást és az európai fogyasztást, élelmiszerfogyasztást tekintve is jól látható, hogy azért egy 4-5 százalékos visszaesés mind a két relációban tapasztalható.

A másik pedig, hogy évente folyamatosan nő a lakosság száma, tehát ilyen értelemben a piac, a mezőgazdasági piac állandóan bővül. Ezért nem is a termelési oldalról voltak alapvetően problémáink, hanem azzal, amivel mindenkinek: a finanszírozási oldalról. A finanszírozást kellett megteremtenünk, ennek kellett valamilyen lehetőségét biztosítani, és ebben egy féleredményt tudtunk elérni; féleredményt, azért, mert a bankok, a finanszírozók magatartása az egyik végletből a másikba esett át. Az egyik véglet az volt, hogy nulla forinttal, minden igazolás nélkül autót, lakást és bármit lehetett venni, a másik véglet az, hogy a hitelre rászorult és tényleg működő gazdaságok sem jutnak hozzá annyi hitelhez vagy annyi pénzügyi forráshoz, ami a finanszírozásukhoz szükséges.

Ezért a Magyar Fejlesztési Bankkal együttműködve már 2008 második felében négy hitelprogramot hirdettünk meg, amelyet a Fejlesztési Bank a kereskedelmi bankokon keresztül refinanszírozott. Nagyon nehezen indult a konstrukció, és ma is van még olyan változata, amelyben van még hitelkeret, de ezt a helyi körülmények, a banki finanszírozási hajlam miatt nem tudtuk kijuttatni. Ilyen volt az agrárfejlesztési hitelprogram volt mintegy 25 milliárd forint értékben, az agrárforgóeszköz-hitelprogram 15 milliárdos értékben, ilyen volt a gabona-hitelprogram 15 milliárdja és a tész-hitelprogram 5 milliárdja. Ezekkel próbáltuk az elmúlt év őszén élnékíteni a pénzforgalmat, a banki finanszírozás növelését. Ezen programokon keresztül jelenleg az eredeti 60 milliárd forintnak a fele még mindig rendelkezésre áll, nem a mi hibánkból és problémánkból, hanem - és ezt még egyszer hangsúlyoznám - a bankok lényegesen csökkentett finanszírozási hajlama miatt.

A legutóbbi intézkedések a mezőgazdasági vállalkozások hitelhez jutásának az elősegítése, elsősorban a tész-ek tevékenységéhez szükséges forgóeszközhitelnek a biztosítása volt. A kormány eredetileg 5 milliárd forintot szánt erre, de ezt a hitelkeretet 3 milliárd forinttal megemeltük, mivel szükségét éreztük. Ez továbbra is egy kedvező hitel, amely lehetővé teszi a felkínált áralapok megvásárlását, az értékesítésig való finanszírozását.

Szintén a pénzügyi segítséghez tartozik, hogy az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program finanszírozásához igénybe vehető projekt kiegészítő hitelfeltételét módosítottuk, abban az értelemben, hogy a válság hatásait is figyelembe tudjuk venni, hogy gyorsabban hozzájuthassanak a saját forrásuk egy részéhez, ezért megelőlegező hitelt tudtunk biztosítani, és hogy ehhez a hitelhez azon beruházásokat is felhasználhassák, amelyeket a támogatási kérelem beadását követően, de még a határozat kézhezvétele előtt megkezdték.

És végül: ezzel a módosítással hatékonyabb vált az ÚMVP kihasználtsága, segítve ezzel a fejlesztések megvalósulását, a program céljainak a teljesülését.

Szintén még a pénzügyi válsághoz kapcsolódik, hogy a tárca a 2009. évi költségvetési gazdálkodásával lehetővé tette, hogy a 2010-es költségvetés terhére fizetendő top-up kötelezettségből mintegy 16 milliárd forint tej-top-up támogatást kifizessünk ebben az évben, ami meg is történt az előző hónapban. A másik nagy előrelépés szintén a gazdálkodók pénzügyi forrásának a javítására a SAPS-előlegfizetés volt, hiszen az általános gazdasági válságot több miniszter követelésére - többek között az enyémmre is - a bizottság is értékelte, és ezért lehetővé tette, hogy 2009-ben előlegfizetést adjunk a 2010. évi költségvetés terhére. Így azok a gazdálkodók, akiknél semmiféle probléma nem volt, a jövő évi SAPS, területalapú támogatás 70 százalékát igénybe vehették. Azt gondolom, ez a két pénzügyi injekció segített az év végi gazdálkodási problémák megoldásában, mert ez az összeg, amit előlegként ki tudtunk fizetni, 130 milliárd forint nagyságrendű volt.

A nemzeti támogatásokról néhány szó - és ez is a pénzügyi válsággal kapcsolatos. Nyilvánvalóan sok kritika ért bennünket azért, mert a nemzeti támogatási rész csökkent, ami alapvetően szintén a pénzügyi válságnak és az ország gazdasági helyzetének a következtében állt be. A mezőgazdaságnak is vállalnia kellett valamilyen áldozatot azért, hogy a pénzügyi egyensúlyt helyre tudjuk állítani, és hogy az ország elkerülje a pénzügyi, gazdasági ellehetetlenülést. Nagyon sokáig kerestük a megoldás lehetőségét, és a 33 milliárd forintos földalapú top-up, a GOF-növényekre fizetett földalapú top-up lett az áldozat ebben a támogatási rendszerben - hiszen az állattenyésztéshez semmilyen módon sem szerettünk volna hozzájárulni semmilyen csökkentéssel -, amit ennek a konszolidációnak az oltárán nekünk is fel kellett áldoznunk. Nagyon fáj, meg nagyon hiányzik ez az összeg, ezt mindig őszintén elmondtam, de más lehetőségünk nemigen volt. Ezt valamennyire egyensúlyozza az ez évi költségvetésben is az európai uniós támogatások most már 10 százalékos növekedése. Tehát gyakorlatilag a földalapú támogatásoknál is azt veszik észre és azt érzik a gazdálkodók, hogy a hektáronkénti 41-42 ezer forint - a mindenkori euróátváltástól függően - nagyjából ugyanannyi marad, nem növekszik, és nem csökken. Nyilvánvaló, hogy amennyiben a költségvetés a magyar top-up részt teljes egészében oda tudná adni, akkor ez növekedne.

A másik nagy kérdésünk az agrárágazatban dolgozók foglalkoztatottságának a biztosítása, hiszen különösen egy krízishelyzet esetén ez egy nagyon fontos feladat. Ezért is oldottuk meg - és most már rendeletileg és törvényileg is túl vagyunk rajta - az egyszerűsített foglalkoztatás lehetőségét, amit gyakorlatilag együtt dolgoztunk ki a szakmai és érdekképviseleti szervekkel.

Ez az egyszerűsített foglalkoztatás a mezőgazdasági alkalmi és ideny munka szervezésében most már létkérdés, és azt hiszem, hogy azokat az anomáliákat, amelyek eddig ebben voltak, sikerül megszüntetnünk. Ennek persze egy olyan következménye is van, hogy az alkalmi munkavállalókat foglalkoztatók eddigi tevékenységét szeretnék kifehériteni, és azt gondoljuk, hogy ettől kezdve nemigen éri meg kockázatot vállalni a következő időszakban.

Egy biztosítékot is igyekeztünk biztosítani a gazdák részére a nemzeti agrár-kárenyhítési rendszerrel, amivel az az alapvető problémánk, hogy amióta működik, minden évben ért bennünket olyan típusú kár, akár aszálykár, akár fagykár, ami a teljes évi befizetést elviszi, sőt igen jelentős összeggel kell a kormánynak hozzájárulnia. Így lesz ez az idén is, hiszen az 5 milliárd forint nagy valószínűséggel nem elég a részleges kielégítésre sem. Szerdán várunk ebben majd döntést, hogy mennyire tudjuk kiegészíteni.

Kitaláltuk, és egyedül Magyarországon alkalmazzuk, ahogy már említettem, a sertés- és a baromfiágazatban, és ugyanezt fogjuk a tejágazatban is csinálni, az állatjóléti támogatást. Ez 2007 decemberében került először meghirdetésre, tehát a tavalyi évben már tudtuk alkalmazni, és az idei évben is folyamatosan alkalmazzuk. Itt azért nem egy jelentéktelen dologról van szó, és hogy a két ágazat jövedelemoldalról konszolidált viszonyok között tudott dolgozni az elmúlt és az idei évben is, abban ennek óriási szerepe volt, mert a sertéságazatnál ez évi 6 milliárd forintot, a baromfiágazatnál pedig 4 millió forintot jelent. Európában elsőként vezettük be ezt a támogatási formát, és - ahogy említettem - a bizottság 2013-ig nofitikálta és jóváhagyta. Jelenleg a csökkentések közül azon dolgozunk, hogy a hatósági állatorvosi díjtételeknek az EU-minimumszintre csökkentéséről tudjunk döntést hozni, aminek persze költségvetési vonzata is van, hiszen a rendszerek fenntartása alapvetően a termelők befizetéséből adódik.

A szarvasmarha-ágazatban évente meghirdetésre kerül a húsmarhatartásnál már ismert támogatási forma, valamint az anyatehéntartásra, az extenzifikációs marhatartásra - ezek változatlanul működnek, és a következő időszakra is megvannak.

Az állat-egészségügyi költségek csökkentésére irányuló támogatásokat a szarvasmarha-, a juh- és a kecskeágazat termelői is igénybe vehetik. A juh- és a kecskeágazatban az úgynevezett de minimis támogatások keretében, ami szintén magyar forrást jelent, továbbra is, változatlanul az anyajuhok után vehető igénybe a támogatás.

A tejtermékágazatban kialakult válságra válaszként, gyors intézkedésként a sertés- és baromfiágazathoz hasonló csomag került meghirdetésre, ami 2,5 milliárd forint volt a termelők számára. Egy csomó költséget levettünk a gazdálkodók válláról, ezeket nem kívánom felsorolni. Az iskolatej program beindításánál a 23 forintos deciliterenkénti támogatási szintet megemeltük 27,60-ra. Ezzel együtt ismert, hogy az évek óta rendelkezésre álló keretet az önkormányzatok egy része továbbra sem veszi igénybe. És a tejnél is elindítottunk egy marketingprogramot, amelynek a költsége 145 millió forint. A fent említett intézkedéseken túl október 16-a és 31-e között kifizettük a tejkvótára járó pénzt.

Az állati termékek EU-s szabályozásában nagyon sok fontos lépés történt az elmúlt időszakban. Megpróbáltam mindent érvényesíteni a tejágazat esetében is, többször követeltük több kollégámmal együtt a tejkvóta, a támogatás felemelését, az exporttámogatás felemelését és a tárolási költségekhez való hozzájárulást. Az Európai Bizottság hallatlan érzéketlenséggel kezelte a tejiaci problémákat, minden európai miniszteri értekezlet kísérőjelenségei voltak az elmúlt év őszétől a radikális tejtermelői tüntetések, akár Bécsben, akár Luxemburgban, akár Brüsszelben volt miniszteri értekezlet. Az alapproblémát az jelenti, hogy 40 eurócentről 20 eurócentre csökkent a tej átvételi ára egész Európában, a 30 cent körüli önköltség mellett ma egyetlenegy európai tejtermelő sincs, aki a liter tejét gazdaságosan tudja előállítani.

Ezért léptünk és lépünk ebben az évben, abból a 10 százalékból, amit az össztámogatásból fel lehet használnia egy adott országnak a saját elképzelései szerint, persze az uniós szabályok betartásával, a 3,5 százalékot teljes egészében a tejtermelők fogják megkapni, és az ágazati modernizációra fordítható összeggel is ugyanígy szeretnénk eljárni. Ez a két összeg gyakorlatilag egy olyan 14-15 forintot tesz ki tejliterenként. Ehhez jön a régebbi támogatás és az állatjóléti, amit mondtam.

Ez így együtt egy 20 forint fölötti tejtámogatást tud eredményezni. Most azon dolgozunk - hiszen itt a leadott tej alapján lehet elszámolni -, hogy mint az állatjóléti támogatásoknál, ne kelljen megvárni a termelői év végét, hanem valamilyen módon szakaszos kifizetést tudjunk csinálni, annak érdekében, hogy a problémát meg tudjuk oldani.

A gabonaágazatról. Rossz évünk volt a gabonatermelés szempontjából, hiszen a nevelőidőszak, az április-május katasztrofálisan aszályos volt, így mintegy 22-24 százalékos termés kieséssel számolhattunk a gabonánál. Ehhez jött ez a pénzügyi válság, aminek az lett a következménye, hogy a hazai felhasználók sem tudtak készletezni, de egész Európában hasonló a helyzet, heti maximum havi készleteket vásároltak, és amíg ki nem fogytak a tavalyi készletek, nagyon nyomott piaci árak voltak. Ezek jelenleg sem túl magasak, valahol az intervenció ár közelében vannak, a kenyérbúza esetében olyan 28 ezer forintnál van az ár, és a kukoricáé is nagyjából ide kúszott fel az elmúlt időszakban - ezek nagyon alacsony árak az elmúlt évek áraihoz viszonyítva, és, még egyszer hangsúlyozom, a piaci likviditási szempontból pedig katasztrofális következménnyel járhatnak. Ezért is volt nagyon fontos a jövő évi kifizetések előrehozása.

Mindezekkel együtt azért olyan 14 millió tonna körüli gabonát be tudtunk takarítani. Mindenki előtt ismert, hogy a hazai felhasználás olyan 8 millió tonna körül van, tehát bőven van lehetőségünk ebben az évben is exportálni. A feldolgozás kapcsán pedig nagyon-nagyon hosszú idő után most már az etanolkérdésben is el tudtunk mozdulni, és úgy tűnik, hogy két üzem a közeljövőben meg fog valósulni, ami valamilyen szinten kiviszi a termelés egy részét. A világpiacon az árak is hasonlóak, mint a magyarországiak, nagyon lassú emelkedést látunk. Reméljük, hogy a szokásosnak megfelelően év elejére ezek az árak azért a 30 ezer forintot lényegesen meg fogják haladni.

Exportlehetőség. 6-800 ezer tonna gabonát vittünk ki az év első felében havonta, tehát továbbra is igen jelentős volt az exportigény. Ez a második felében már olyan 500-550 ezer tonna körüli havi kiszállítást jelentett, tehát a világpiacon a kereslet is csökkent.

Az élelmiszerprogram, az a segélyezési program, ami annak idején éppen egy ellenzéki képviselő javaslatára indult, úgy gondolom, jól működik. 2009-ben 13,4 millió euró összegű támogatási keretet kaptunk a bizottságtól, és ez jövőre, 2010-ben 14,7 milliárd euróra fog növekedni. Ez bizonyos értelemben segíteni fog a termékfeleslegeinken.

A szőlő-bor ágazatról azt szeretném elmondani, hogy egy közepes évünk volt a mennyiséget tekintve: 3,2-3,4 millió hektoliter bort tudunk előállítani. Az átmenő készletekről nagyon sokan sokféleképpen vélekednek. Nincs nagyobb átmenő készletünk, mint egyéves készlet. Egy olyan országnak, mint a miénk is, amely azért 750 ezer hektoliter bort exportál évente, kell hogy legyen átmenő készletei, és hogy a vevőit el tudja látni. Azt szokták mondani, hogy ha egyéves készleten, új előállított készleten belül van az átmenő készlet, az egy normális helyzet. Persze a felvásárlók mindig el szokták játszani, hogy mindenütt tele van a hordó, és nincs helye a szőlőnek, de ez jól felfogott gazdasági érdek ilyenkor a felvásárlások indulásakor, az elején. Amikor azért rájöttek, hogy nem olyan rózsás a helyzet, mert mennyiségileg kevesebb van, akkor emelkedtek a szőlőátvételi árak, persze azok még mindig messze nem kielégítőek.

A magyar borászat - többször elmondtam - az előtt a választás előtt áll, hogy tömegbort akar-e előállítani nagy mennyiségben, aminek óriási a piaci versenye, és nem tudjuk Magyarországon azon az áron előállítani, mint más országokban, ahol 10-15 ezer hektáros szőlőbirtokok vannak abszolút legépesítve, emberi kéz hozzá sem nyúl. Én azt gondolom, hogy ezen a pályán vesztesek vagyunk. Nekünk a most már eredetvédelemmel megjelölt, földrajzi oltalommal ellátott választékot és jó minőségű bort kell előállítani ahhoz, hogy meg tudjunk élni a hazai és a nemzetközi piacon.

Sok a kivágási igény Magyarországon. Ezt természetesen nem tudjuk kielégíteni, de őszintén megmondom, olyan nagyon nem is szorgalmazzuk ennek a kielégítését, hiszen erre a 75-80 ezer hektár szőlőterületre szükségünk van. Ezért most már megfelelő támogatást, a nemzeti magyar borítékot is sikerült kiharcolnunk a bortörvény kapcsán az Európai Bizottságnál. Ebből komoly támogatásokat nyújtunk a szerkezetmegújításra, illetve a szőlőtelepítésekre is. A jogi helyzet az, hogy egy csomó új rendelet jelent meg az ágazatban részemről is és az EU-s rendelet is. Szakmaközi szervezetekkel dolgozunk rajta, és nagyon-nagyon remélem, hogy jól tudjuk felhasználni az ötéves időszakra erre a célra rendelkezésünkre álló 122 millió eurót.

Változatlanul élünk a lepárlás lehetőségeivel. Az eddigi lepárlási akciók túl nagy sikert nem jelentettek, ugyanis az ágazat bejelentett igényétől mindig lényegesen elmaradt az a mennyiség, amit ténylegesen lepárlásra, piacvonalásra alkalmaztak.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program. A legnagyobb eredmény, amit az elmúlt időszakban elértünk, az, hogy abban a modernizációs versenyben, amelyre Európa termelői rákényszerülnek, és a hatékonyság növelésében, az állat-egészségügyi helyzet javításában, a gépesítettség színvonalának az emelésében, azt hiszem, ebben értük el a legnagyobb eredményt, aminek a kulcséve a tavalyi év volt és az idei év lesz. Számos intézkedés és pályázat hirdette meg, hogy a magyar agrártermelők induljanak ezeken, és próbáljanak eredményeket elérni.

A 2007-2009. évi támogatásbenyújtási időszakban több mint 10 ezer támogatási kérelmet nyújtottak be, már induláskor mintegy 83 milliárd forint igényvel, és ebből mintegy 80 milliárd forint megítélésre is került gép- és technológiai berendezések megvásárlására. A szántóföldi növénytermesztésnél és annak gépeire 25 százalékos támogatásintenzitás volt - mi többet szeretünk volna, de még egyszer hangsúlyozom, egy csak Magyarországon létező konstrukcióról van szó, és az Európai Bizottság ennél magasabb támogatási jogcímet nem engedett meg. Ez év őszén még egyszer meghirdettük ezt a konstrukciót, és erre ismét beérkezett mintegy 39,9 milliárd forintos igény. Azt gondolom, hogy a magyar szántóföldi növénytermesztés területén ez a lépés egy óriási előrelépés volt.

Az állattenyésztés és a növénytermesztés megbomlott egyensúlya. Tudomásul kell venni, hogy ha ezen változtatni akarunk, nem elég a szándék, és nem elég erről beszélni, hanem a rendelkezésünkre álló anyagi eszközök döntő többségét erre az ágazatra kell fordítani, és a műszaki, technológiai megújulást végre kell hajtani. Néhány adatot szeretnék erre mondani. Az állattenyésztő-telepek korszerűsítésében a trágyatermelés megoldására, amit soron kívül meghirdettünk, már 495 szervezet jelentkezett, és 672 telep oldotta meg az EU-s környezetvédelmi problémáját. Ebben 499 jogi személyiségű társaság, 170 egyéni vállalkozó és 87 őstermelő vett részt. Ennek a támogatási összege 10 milliárd körüli nagyságrend volt, a megvalósult beruházás 14-15 milliárd közötti volt, hiszen itt igen magas támogatottsági fok volt.

Az állattartótelepek korszerűsítésére és a komplett megvalósítására még több pályázatunk érkezett. Itt összesen 878 jóváhagyott támogatási kérelem volt, 1158 telep újult meg teljesen Magyarországon vagy épült fel ebben az időszakban, és 266 milliárd forint beruházás valósult meg az állattenyésztési ágazatban - hangsúlyozom: 266 milliárd forint -, amiből a támogatás több mint 130 milliárd forint volt, azaz nagyjából 50 százalékos intenzitás van. Itt is 118 őstermelő, 215 egyéni vállalkozó és 545 jogi személyiségű társaság pályázott. Erre a két pályázatra tehát, még egyszer hangsúlyozom, több mint 266 milliárd forint került az ágazatra, elsősorban a szarvasmarha- és a sertéstelepek teljes korszerűsítésére.

A gépeknél is hasonló a helyzet, hiszen összesen 9440 pályázó volt, és itt is 302 milliárd forintos beruházás valósult meg a gépek esetében, amiből 78 milliárd forint volt a támogatási összeg. Azt gondolom, ezek a számok azt bizonyítják, hogy nemcsak beszélünk arról - és hogy kevés beszélni arról -, hogy megváltoztatjuk az állattenyésztés sanyarú helyzetét, azért tenni is kell. A szakmának mondanám, hogy ezeken a telepeken gyakorlatilag átlagosan fél kiló takarmánnyal kevesebből állítunk elő egy kiló húst, egy hónappal rövidebb az előállítási időszak, legalább másfél malaccal több születik, és a felnevelt malacok száma is 2-2,1-gyel több. Tehát gyakorlatilag így tudunk versenyképesek lenni az európai termelőkkel, akik végrehajtották. És maga a koncentráció sem olyan nagy baj, mert a csodagazdaságnak tartott Dánia esetében a '70-es évek végén a sertéstelepek száma 20 ezer fölött volt, ma pedig 9 ezer alatt van a sertéstelepek száma. Tehát a koncentráció, hogy a háztájiból telepi körülmények közé kerül, az állattenyésztésben nem magyar specialitás, sok magánvállalkozó, ahogy idéztem, sőt még őstermelő is él azzal a lehetőséggel, hogy telepet alakít ki, hanem ez egy világjelenség, és a hatékonyság, a versenyképesség irányába való előremozdulást jelenti.

Cukorreform. Magyarországon a reform közvetlen hatásaként egyetlen cukorgyárat zártak be, Kabát az Eastern Sugar. Ő bezárta a csehországi és a szlovákiai gyárat is, kivonult a piacról. A másik három gyár bezárása a két félen múlt: a termelőkön és a cukorgyárakon, mindenki hibázott. Mi megpróbáltunk maximálisan közvetíteni közöttük, és mindent elkövetni azért, hogy a cukorrépagyártás megmaradjon, de az akkori magas gabonaárak egy kicsit a termelőket is elkábították, a cukorgyárak pedig nem voltak hajlandóak az árakkal feljebb menni.

Ennek lett a következménye a másik három gyár bezárása. Itt már nem a minisztérium dönt ezekben a kérdésekben, hiszen többfordulós tárgyalások voltak a termelők és a cukorgyárak között. Ez így valósult meg.

Az SPS-ről csak nagyon röviden annyit, hogy az alkotmánybíróági megítélés alatt áll, meg kell várnunk az Alkotmánybíróság döntését. Én minden jogszabályt és rám kötelező előírást betartottam ebben a kérdésben, időben megtettem a bejelentési szándékunkat az Európai Bizottságnak, záradékban jelezve, hogy alkotmánybíróági felülvizsgálata van az ügynek, és amennyiben az nemleges lesz, akkor természetesen nem lehet bevezetni. Soha nem léptem át ezeket a jogi hatályokat.

Az is vitakérdés volt, hogy ebben a hétéves programban melyik tengelyre mennyi támogatást teszünk, a számok is ismertek: az I. tengelyre 48, a II. tengelyre 35, a III. tengelyre 17, a maradék pedig a Leaderre került. A döntő - hogy még egyszer elmondjam - a műszaki, technológiai megújulása volt az ágazatoknak, és azt gondolom, hogy ezt sikeresen teljesítettük.

A felsorolt pályázatokon kívül még azt szeretném kiemelni, hogy a növénytermesztési ágazat gépesítésén és az állattenyésztésen kívül igen jelentős összegeket fordítottunk a kertészet megújítására is. Rengeteg fóliaház, üvegház, termáلكút és technológia épült ezekből a támogatásokból is. Én tehát azt gondolom, hogy az ÚMVP végrehajtása mindenképp eredményes. Ezen kívül a mezőgazdasági termékek értéknövelése, azaz az élelmiszeripari programot is meghirdettük 47,3 milliárdos támogatást került a feldolgozóüzemekhez, és ebben néhány dologban, például a magyar pálinkaágazata felépítésében és a termék megvédésében, hungarikummá tételében, azt gondolom, egy adott ágazatban igen jelentős előrelépést tettünk. Ugyanez mondható el az öntözés, a melioráció területéről is. Itt is 444 pályázat érkezett be, és 3,5 milliárd forint értékben támogattuk. A gyümölcsültetvények korszerűsítésére is több mint 2 milliárd forint támogatás került megítélésre, ami 1022 hektáros terület újratelepítéséhez elegendő. Ugyanígy lépünk a fás és a lágyszárú növények, a gazdaságátadás, az ifjú gazdák területén is. Én azt gondolom, hogy a támogatások alapvetően átalakítják a magyar mezőgazdaságot, elsősorban abból a szempontból, hogy korszerű és modern mezőgazdaságot sikerült létrehozni.

Van két olyan terület, amely többször kritika tárgya volt: elsősorban az ÚMVP-ben a III. és a IV. tengely - erről nagyon röviden. A mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése - itt a mi célterületünk az 5 ezer lakos alatti települések, erre 76,9 milliárd forint van elkülönítve. Számos pályázat érkezett, itt még újbóli meghirdetésre is sor fog kerülni. Turisztikai tevékenységek, falusi turizmus, falumegújítás, falufejlesztés - erre 18 milliárd forint van. El kell mondanom, hogy soha ennyi kistelepülési közintézmény, plébánia, templom, köztér nem újult meg egyetlenegy időszakban, mint amennyi ebben az időszakban, így a vidéki örökség megőrzésében is szerepet játszik.

A IV. tengely a Leader. A helyi közösségek kialakultak Magyarországon, ezek több mint 1200 tagot foglalnak magukba, ezekben a szervezetekben szinte mindenütt részt vesznek az önkormányzatok is, lefedik az ország teljes vidéki térségét. A Leader egy olyan program, amelyben minden döntési jogosítvány a helyi közösség kezében van, mi csak szakmai segítséget nyújtunk a célok meghatározásához, mindent a helyi akciócsoportok döntenek el. Mi azt gondoljuk, mivel ez a nyár folyamán indult be gőzerővel, hogy ennek az igazi eredményei majd tavasszal fognak jelentkezni.

Két dolgot szeretnék megemlíteni, amivel problémánk volt az elmúlt időszakban. Az egyik a Leader Közhasznú Egyesület és ennek kapcsán a KEHI vizsgálata. Szeretném elmondani azt, hogy mi a KEHI-vizsgálat után elvégeztük az intézkedési tervünket, amit megküldtünk a KEHI-nek. Néhány esetben jogvitánk van. Ezek közül a jogviták közül az egyik az, hogy közbeszerzéssel vagy pedig pályázati úton kellett volna-e meghirdetni, és erre mondja a KEHI azt, hogy vissza kell fizetni az EU-s pénzt. Ezt mi vitatjuk, hiszen egy olyan külső körülmény adódott, hogy amikor mi megcsináltuk a programot, és kiküldtük az Európai Bizottsághoz, akkor Magyarországon egy olyan rendelet, kormányrendelet élt, amely szerint a magasabb szintű, közbeszerzéssel lehet meghirdetni a pályázatot, majd az Európai Bizottság ezt jóváhagyta, visszaküldte a számunkra, és a kihirdetés előtt jelent meg Magyarországon egy új rendelet, hogy nem kell közbeszerzés, elég a pályázat is. Ekkor nem akartuk még egyszer előlről kezdeni a kört, és az illetékes államtitkár úgy döntött, hogy a magasabb szintű közbeszerzés elég, ezt az Európai Bizottság is elfogadja. Ebben a KEHI-vel jogvitánk van, ez majd később zárul le.

Az észrevételeiben állapított meg az egyesületre súlyos szabálytalanságokat és jogsértéseket, ezek egy részét a mi ellenőrzésünk is alátámasztotta, más része vitatott. A következő időszak intézkedése az, hogy a KEHI-vel egyeztetjük a véleményünket, de nagyon komoly visszafizetési kötelezettsége lesz az egyesületnek, hiszen jó néhány dologban elmarasztható.

A másik, hogy a közhasznú egyesületként megkapott 500 millió forintos támogatással - amit a kormánytól kapott - kapcsolatban az elszámolásainál szintén hasonló problémák merültek fel, nem teljesen ugyanazok, de lényegében igen. Ezért ebben a szerződésben nagyon szigorúan meghatároztuk azokat a feltételeket, amelyek alapján el kell számolni. Ezért már az első, szintén közbeszerzés, nem közbeszerzés ügynél jelentős visszafizetési kötelezettséget állapítottunk meg mintegy 16 millió forintban, amiből az alap befizetése meg is történt, a kamatoké - ilyenkor a jegybanki alapkamat duplájával kell visszafizetni - még nem.

De ezeken kívül is, az én szakmai ellenőrzéseimnek, az én belső ellenőrzéseimnek is vannak komoly problémái az egyesület elszámolásával. Így a tanulmányok egy részét, amit erre a célra megrendeltek, szakmailag elfogadhatatlannak tartjuk. Nem tartjuk megfelelőnek a kommunikációs eszközök megvalósítását, a megyei irodák működését, néhány megyei és helyi rendezvényt, a honlap irreális költségeit és a menedzsment költségeit sem. Ezért mindösszesen a mi belső vizsgálatunk jelentős visszafizetést, 349 millió forint visszafizetését állapította meg. A befejezett vizsgálat alapján felszólítottuk az egyesületet, hogy tegyen észrevételt a megállapításainkra. Ez december első napjaiban megérkezett hozzánk. Itt még egy egyesítés, egy egyeztető tárgyalás lesz, és azután állapítjuk meg a végleges kifizetést.

Azt azért szeretném elmondani, hogy nem egyedi esetről van szó, különösen a szakmai társadalmi szervezetek esetében. Nagyon lazán kezelik az egyesületek a tőlünk kapott pénzeket és ezeket a visszafizetéseket. Egyet szeretnék kronológiailag ismertetni önökkel, és ugyanez az eljárásrend minden más esetben, mert senkivel nem teszünk kivételt.

Van egy olyan egyesület, a Gyümölcspálinka-főzők Egyesületének országos elnöksége, amely szintén nem tud egy régi, felvett összeggel elszámolni, ezért csak kronológiai sorrendben szeretném ismertetni, hogy milyen lépéseket tettünk, és ugyanezt tesszük minden más esetben is. Itt az alapösszeg 750 ezer forint volt, január 15-éig, 2006-ban, már el kellett volna számolni, ez nem történt meg. A minisztérium július 19-én jogerős fizetési meghagyást bocsátott ki, a pénzkövetelést azonnali beszedési megbízással próbálta behajtani. A jogi főosztály bírósági végrehajtás iránti kérelmet nyújtott be a Szerencsi Városi Bírósághoz, a bíróság elrendelte a szövetséggel szembeni bírósági végrehajtást, ezen kívül szóbeli egyeztetések történtek. Végül a bírósági végrehajtó a 2008. december 12-én kelt levelében arról tájékoztatta a jogi főosztályt, hogy az adós szövetségnek lefoglalható ingó-, ingatlanvagyonra, illetve bankszámláján fedezetül szolgáló pénze nincs, a szervezet székhelyén, amelynek környezete elhanyagolt, és ahol nem tartózkodik senki, egy üzemen kívüli szeszfőzde található. A végrehajtó további, a szövetség vagyonának felkutatására irányuló megkeresést bocsátott ki, a tartozás összege december 9-én 1 millió 175 ezer forint. A szövetség, annak ellenére, hogy nem fizette vissza számunkra a kötelező pénzt, azért a 2009. évben ismét jelentkezett egy 5 millió forintos támogatásra, amit természetesen kénytelen voltam elutasítani, mivel az előzővel nem számolt el.

Ezt csak azért ismertettem, mert mi mindenkivel szemben egyformán járunk el. Két-három éve tart ez az ügy, számtalanszor megtehettük volna, hogy nyilatkozunk, vagy a nyilvánosságra hozzuk, de mivel ennek a szövetségnek az elnök úr az elnöke, ezért ezt nem tettük meg idáig. Ezt nem tettük meg idáig, és idáig sem tettük volna meg, ha nem olyan elfogultan és nem úgy nyilatkoznak. Én azt gondolom, hogy a törvények és a jogok mindenkire egyformán vonatkoznak, és az próbáljon ilyen ügyekben megnyilvánulni, aki tiszta, és mindenét rendezte az elmúlt időszakban. Ugyanez az eljárás lesz egyébként a másik esetekben is, hiszen először végig kell járnunk a bíróságot, a végrehajtót, minden egyes esetben így járunk el, és ez lesz a megoldása ezeknek a kérdéseknek.

2009-ről azt szeretném elmondani, hogy az öt év legnehezebb gazdasági éve volt mindezek ellenére, mert katasztrófális időjárási körülmények voltak az áprilisi-májusi időszakban, aztán később az almáknál volt a jég, a harmadik pedig az a pénzügyi válság, ami körülvesz bennünket, és az ebből való kilábalás sem egyszerű. A kormányzati lehetőségek a támogatás oldaláról jól érezhetően szűkültek, többek között az SPS-re való áttérést is ezért szorgalmaztam, mert akkor a bázisév támogatásai beépülhettek volna az EU-s támogatások közé, és gyakorlatilag nem kellene a szűkülő magyar költségvetésből megoldani ezeket a problémákat.

De ez nem rajtam múlik. Soha nem bíraltam az Alkotmánybíróságot, hiszen az egy olyan szerv, amelynek önálló gondolkodása, önálló programja van. Egyet szoktam elmondani: hogy ha a köztársasági elnök sürgősséggel átküld valamit véleményezésre, azt egy év alatt azért illene valamilyen módon véleményezni, hogy igen vagy nem, nem lehet bizonytalanságban tartani az agrártermelőket.

Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter válaszai, reflexiói

A rendszer kiszervezésével kapcsolatosan: van egy általános állampolgári igény, ez pedig az, hogy olcsóbb államot kívánnak az állampolgárok, és ezért ésszerűsíteni kell az intézményi rendszert és az abban dolgozók létszámát is. Ebben vannak néha sikeres lépések, és vannak sikertelen lépések is természetesen, de ez egy természetes út. Magyarországon az államigazgatásban dolgozók aránya lényegesen magasabb, mint Európa más, fejlettebb országaiban. Az intézkedések jó részét külső szervezetek végzik, és egyre több feladatot adnak civil szervezeteknek is. Ezen az úton kell haladni, nem lehet egyetlenegy minisztérium ennek az akadályozója.

Az MVH létrehozása kapcsán el szeretném mondani, hogy Európában sehol nincs a minisztérium keretei között, hiszen egy független európai intézmény, kifizető ügynökség, amelynek a belső rendjében megvannak az EU-s szabályok, amelyeket alkalmazni kell. Ez sehol nem a minisztériumban van, mindenütt van ennek egy elnöke, és külön intézményként működik. Természetesen a szakmai együttműködés rendkívül fontos.

Az MgSZH-nál is ugyanez a feladat. Már az átalakítás kapcsán is gyorsnak tartottam azt az ütemet, amikor a sok szakhatóság egyetlenegy szervezetbe tömörül össze. Azt gondolom, hogy a mostani időszakra azért már összeállt a munkája.

A földnél nem a földbirtok-politikai irányelvekkel van alapvetően probléma, mert én azt mindig is világossá tettem, hogy ma Magyarországon, ahol kétféle földművelő vagy a földdel foglalkozó van: bérlő és tulajdonos, ezeknek azonos jogosítványokat kell biztosítanunk a termelésben. Előnyösebb helyzetben a tulajdonos van, mert ő mindig saját maga eldöntheti, hogy mit csinál a földjével, hogy műveli vagy bérbe adja, de ha bérbe adta, akkor megkapja a bérleti díjat, aki pedig dolgozik a földön, az megkapja a támogatásokat. Ez egy teljesen logikus európai rendszer, ezzel semmiféle probléma nincs.

Ebből jön a földbérlés, és ebből jön a földeladás kérdése is, és mindig arra is utalnék, hogy miért kell a két vagy három év múlva lejáró szerződéseket meghosszabbítani: azért, mert másfél milliárd forintba kerül körülbelül egy nagy telepi beruházás, ha valaki csont újat épít, tehát eldózerolja az előző telepét, és mondjuk ezer kocával vagy 600 tehénnel indul a vállalkozása. Ebben az esetben az önerőn és a banki hitelen kívül kapott támogatásra nem elég a hitelfedezet, és egy olyan gazdálkodónak, akinek mondjuk két év múlva lejár a földbérlése, a bankok egyszerűen nem adnak hitelt. Tehát ez egy gazdasági szükségszerűség. Erre kellett kitalálni valamilyen megoldást. A hitel tíz évig működik, nyilván annak ad hitelt a bank, akinek tíz évig biztosítva vannak a működési feltételei. Ehhez semmi nagy egyetemi végzettség, nagy ész nem kell, egyszerűen emiatt kell ezeket a meghosszabbításokat megtenni.

Másodszor: soha nem mondtuk, hogy a jelenlegi földbirtokhasználók között mi valami erőszakos rendet akarunk tenni. Én úgy gondolom, hogy a bérelt föld aránya Európa más országaiban nagyjából azonos, mint Magyarországon. Van olyan ország, ahol a gazdálkodók 70 százaléka földbérlő, mert a tulajdonától az istenért sem válik meg, inkább bérbe adja a földjét, de az apja, az öregapja, az akárki földjét nem adja el, hanem bérbe adja. De a mezőgazdasági termelők között óriási a mozgás az utóbbi időben. Említettem Dánia példáját, ahol több mint tízezerrel kevesebb sertéstelep van, mint volt 15 vagy 20 évvel ezelőtt. Tehát a koncentrációs folyamat, a fiatalok elvándorlása a szakmából vagy beletelepülése a városba nem magyar jelenség, ezek európai jelenségek.

Szlovákiában gyakorlatilag 14-15 ezer regisztrált gazdálkodóval dolgoznak, az összes nagyüzem megmaradt - csak példaként említeném ezt. Nagyjából Csehországban is hasonló a helyzet. Az egész kelet-németországi részen privatizálták a cégeket, de meghagyták a nagyüzemeket szervezeti egységükben, azért, mert versenyképes és hatékony a termelés, és kevesebb támogatást kell nekik adni a későbbiekben ahhoz, hogy talpon tudjanak maradni.

Ugyanakkor szükség van a kistermelőkre is. Magyarországon olyan másfél millió érintett van ebben. Őket abban kell segíteni, hogy minél többen legyenek agrárvállalkozók. Az agrárvállalkozók, a családi gazdaságok, ha megnézzük a föld- és a jövedelemviszonyokat, még dinamikusabban fejlődtek az elmúlt öt év alatt, mint a nagyüzemek, abból a szempontból, hogy egyre nagyobb földterületen dolgoznak, már 700-800 hektárt művel néhány családi vállalkozó, aki szorgalmasan dolgozott, mindig gyűjtötte a földet, gyűjtötte a pénzt, és úgy intézte a befektetéseit.

Nincs bennünk semmi ellenségkép egyetlenegy vállalkozói réteg iránt sem. Én azt mondom, hogy Magyarország nagy versenyelőnye az, hogy a nagyon kicsik, akikből bármikor lehet piaci szereplő, azok, akik már ott vannak, de a piac alsó szegmensén, és azok, akik már magánvállalkozóként a piaci viszonyok felső részén vannak, és a nagyüzemek, ez együtt a magyar mezőgazdaság. És az a nagy ellenségeskedés nincs, nincs jobboldali meg baloldali agrárvállalkozó, soha nem válogatunk, és soha nem érdekel bennünket, hogy a pályázó milyen politikai párt tagja vagy kinek adja le a szavazatát. A földértékesítésről tehát ennyit, azt gondolom, ezt mindenki érti. Azért kell ezeket meghosszabbítani, amiről beszéltem.

Mindezzel együtt azt gondolom, hogy a földmoratórium is ehhez a kérdéskörhöz tartozik, és nagyon komoly kérdés. A hivatalos bejelentést a lejárati előtti évben, tehát 2010-ben kell megtenni, augusztus 31-éig, mint minden mást, ami a következő évre vonatkozik - ez a szabály. Ennek ellenére amikor felülvizsgálták a moratórium kérdését, akkor én hivatalosan jegyzőkönyvbe mondtam, és jeleztem a bizottság számára, hogy Magyarország élni fog a meghosszabbítás lehetőségével, és amikor ezt hivatalosan meg kell tenni, Magyarország ezt meg is fogja tenni. Nagy valószínűséggel nem én fogom ezt megtenni augusztus 31-éig, hanem a következő miniszter, de bízunk benne, hogy ő ugyanígy gondolkodik majd erről a kérdéstről! Egyébként el szeretném mondani, hogy a 27-ből négy országban, mindösszesen négy országban van moratórium, ők kérhetik ennek a meghosszabbítását. Az összes többi új tagország az első pillanatban felszabadította a földforgalmat a külföldiek előtt, néhány országban - számomra teljesen érthetetlen módon - éppen a külföldi jogi személyek előtt, és nem a magánszemélyek előtt, de ez minden országnak a saját belügye, és ők küszködnek az ő problémáikkal, nem mi.

A pályázatokban miért az I. tengely, és azon belül miért az állattenyésztés? Még egyszer szeretném elmondani, hogy azért, mert húsz évig mindenki beszélt arról, hogy ez az arány romlik, de igazán tenni egyetlenegy kormány, egyetlenegy miniszter sem tett semmit azért, hogy ez változzon. Én tettem érte az én szakmai stábommal, mert ma az állattenyésztés szempontjából Európa legkorszerűbb mezőgazdaságával, állattenyésztésével fogunk rendelkezni egy-másfél év múlva, amikor befejeződnek ezek a beruházások. Nem hátul kullogunk a műszaki-technológiai színvonalunkkal, hanem Európa élmezőnyébe tartozunk. Legyenek szívesek elmenni a megépült szarvasmarha-, sertés- vagy baromfitelepekre, és meglátják, hogy ez így van. És azokat a mutatókat, amelyekről beszéltem, ezek a telepek mind tudják.

Ez fogja jelenteni azt, hogy például biztos vagyok benne, hogy a sertésállomány három éven belül el fogja érni az ötmillió létszámot Magyarországon, és a tejtermelésben is megszűnik a létszámcsökkenés. Csak itt is van egy olyan szakmai probléma, hogy ne felejtjük el, hogy a tehénlétszám-csökkenéssel ellentétes irányba mozogva ma ötezer literrel több tejet ad egy tehén, mint amennyit adott mondjuk tíz évvel ezelőtt. Tehát ezeket az arányszámokat is tekintve objektíve kevesebb tehénre van szükség ahhoz, hogy ugyanannyi tejet tudjunk előállítani. Ezek szakmai kérdések, és amikor valaki kijelent valamit, akkor ezeket mindig figyelembe kell venni.

A cukorreformmal, Kabával és az etanollal kapcsolatos témában azt szeretném elmondani, hogy az első körben csak a gyárakat célozta meg az Unió, a második körben a termelők részéről néhány számára is vonzó volt a termelésből való kiszállás, és a támogatások felvétele. Nem mondom, hogy általános jelenség, de a második körben jó néhányan az uniós támogatás megszerzése miatt szálltak ki a rendszerből. Kaba esetében végső döntés előtt áll az etanolüzem hitelének az állami támogatása. Én úgy gondolom, hogy semmiféle probléma nem lesz vele, és ez a héten nagyjából meg is fog születni.

A szerkezetátalakítás és a cukorrépa. A nevében is benne van, hogy diverzifikációs támogatás. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy más típusú jövedelmet és más típusú foglalkozást kell biztosítani az ott élőknek, és a gyár megszűnésével nem mondhatjuk azt, hogy ez csak a répatermelőket érinti, mert a gyár dolgozóit is érinti, érinti a beszállítókat és nagyon sok mindenkire.

Tehát nem lehet azt mondani, hogy a diverzifikációs pénzt kizárólag a répatermelők között szabad felosztani, mert új munkahelyeket kell teremteni az ipari parkszerűen kialakult településre be kell vinni ezeket a vállalkozásokat, ez egy sokkal komplexebb program. Azt gondolom, hogy jól haladunk ezzel.

A foglalkoztatás, a bérmunkásréteg csökken, a magángazdaság több embert foglalkoztat. Ez is egy olyan témakör, amelyben azt mondom, hogy a vidéki foglalkoztatást erősíteni kell, de nem elsősorban az agrárium területén és a versenyszféra területén, mert ott több hátránnyal küzd, hanem a helyi ellátásban, a helyi piacokra való termelésben, és a helyi fogyasztás az a terület, amelyet elsősorban fejlesztenünk kell. Ezek a termékek zömében nem arra valók, hogy 800-1000 kilométerre elszállítsák őket, és ott különböző tárolási, szállítási veszteségeket szenvedjenek el.

A versenyképes mezőgazdaságot kellett alapvetően ebben a négy-négy és fél évben megvalósítanunk és helyrehozni. Erre sokkal kevesebb energiánk volt, mint lehetett volna, és azért az I. tengelyt erőltettük és majd visszatérünk 2013-ra, mert arra nézve több kérdés volt -, mert valóban úgy van, ahogy mondják, hogy alapvetően megváltozik a támogatás összetétele és logikája. 2013 után ezt a szakmai programot nem lehetett volna megcsinálni. Erre most az egyszer volt lehetőség, és vagy élünk a lehetőséggel, vagy nem élünk a lehetőséggel.

Nagy valószínűséggel az első pillérről a második pillérré kerül át a támogatások egy jelentős része, de az igazi nagy probléma nem is ez vele, hanem az, hogy nagyon-nagyon erős az elszánás azokban az országokban, amelyek sokallják a mezőgazdasági támogatásokat, és azt mondják, hogy az tűrhetetlen, hogy az összköltségvetés 50 százaléka még mindig a mezőgazdaság és az élelmiszeripar támogatására megy. Jól körülhatárolható ez a csoport: alapvetően a befizető országok, Anglia, Svédország, Dánia és azok az országok, amelyek befizetnek a büdzsébe. Nem tudom, hogy mi lesz, mert 2007-ben is lefolyt ez a vita, és akkor mi „nyertünk”, hogy így fogalmazzak, mondjuk a francia vonal.

A jogcímek, hogy miért ennyit, és hol tartunk? Nem tudunk már 28 jogcímet meghirdetni, és nem is akarunk. Ez egy hétéves program. Egy párat még, azt hiszem, el tudunk indítani, de igazán a következő kormányzatnak kell majd ezt tartalommal megtöltenie. Egy nagy rohamot, egy nagyot tervezni... értelme sincs a dolognak, meg én is úgy gondolom, hogy nem is lenne túl etikus. Tehát amit eddig meghirdettünk... Egy-két olyan van, például még a víznél meg egyébnél, amit elindítunk, mert az olyan feladat, amit mindenkinek meg kell oldania, de nagy, generális változtatásokat már nem akarunk eszközölni a támogatások folyamatában.

Az EUMÉ-ről is többször vitatkoztunk. Magyarországa a legalacsonyabb EUME-szint. A Magosz kongresszusán egyeztünk meg, hogy 5-ről 4-re visszavisszük, a kérés 3 volt. Ez például Szlovákiában 8, Hollandiában 16 EUME a minimális támogatottsági szint, és az európai országok többségében egyre emelik ezt a szintet, mert azt mondják, hogy a támogatás a versenyképesség által kikényszerített dolog, hogy egyrészt a birtokszerkezetet, másrészt a támogatások hasznosultságát emeljék. Én sem értek vele egyet teljes egészében, bizonyos szempontból el tudom fogadni, de én azt gondolom, hogy ezt a segítséget azoknak, akik agrárvállalkozóvá akarnak válni, és nincsenek ebben a kategóriában, meg kell hagyni. Magyarországon egyébként meghagytuk a 100 eurós alsó határt, sok mindent, ami abba az irányba hat, hogy ezt a réteget valamilyen módon támogatásokban tudjuk részesíteni. De az általános európai gyakorlattól mi is nagyon nehezen tudunk eltekinteni.

A gazdaságátadás illetéktörlése. Ez nem rajtunk múlik, mi nagyon szívesen megtennénk, hogy a mezőgazdasági vállalkozónak az égvilágon semmilyen adót megilletéket ne kelljen fizetnie, nagyon szívesen támogatnám ezt a javaslatot, meg egyet is értek vele. De azért rajtam kívül van egy pénzügyminiszter, vannak a kormánynak más tagjai, akik azért az ország működtetéséért felelősek - én csak az agráriumért felelek -, és ezek az egyeztetések hol így dőlnek el, hol úgy. Amikor az alapvető élelmiszereknél az áfa alsó sávjáról szó volt, én is sokkal nagyobb falatban gondolkodtam, de annak is örülök, hogy a tejnél és néhány egyéb terméknel azért sikerült az áfát ott hagyni. Ez mindig egy vitatéma.

A Naturánál a gyepre már fizetünk egyébként, de igyekszünk ezt kiterjeszteni. Az őshonos-rendelet készen van gyakorlatilag, azt szeretném elmondani, nagyon rövid időn belül megtörténik a meghirdetése is, és év elején indul a támogatás is.

Agrárirány Európában. Nem állunk túl jól, agrárosok, erre a pénzügyi válság is ráerősített. Én azt gondolom, hogy csökkenni fognak a támogatások, és lényeges áttolódás lesz az I. és a II. tengely között a II. javára. Ez jól látható két irányvonal, nagyot nem tévedhetünk, ha ma körülbelül ezt mondjuk. A csökkentés ellen persze mindent meg kell tennie majd annak idején az agrárminiszternek, a miniszterelnöknek, a pénzügyminiszternek, mert ez mindig egy összefogás kérdése.

A fiatal gazdák támogatása kapcsán az a baj, hogy minden évben másikat lehetne mondani, hogy melyiknek milyenek a jövedelmezőségi viszonyai. A jelen körülmények között, ahol mondjuk 80-85 forint kilónkénti hasznot lehetett elérni a sertéstartásban, most nyugodtan bele lehetne vágni. De azt ki tudja megmondani nekem, hogy két év múlva mennyi lesz a sertés átvételi ára? Ez van a baromfinál is. Azért vagyunk mi, agrárvállalkozók, egy kicsit megszállottak és örültek, mert soha nem a pillanatnyi érdekünkben gondolkodunk, hanem hosszú távú fejlesztésekben és a megélhetésben. És én azt gondolom, hogy nagyon sokan vagyunk az én korosztályomban, akik egész életünkben ebben a szakmában dolgoztunk, és talán az is bizonyíték a fiatalok számára, hogy itt vagyunk, dolgozunk, és nem olyan elsatnyult szakma ez, hogy ne lehetne ebből megélni. De azt gondolom, hogy ma Magyarországon egy jó adottságú növénytermesztésből is. Minden olyan jövedelemviszony, ami évek óta kimutatja az agrárvállalkozások nyereségét, az azért erre hat.

A nyereségről. Nem túlozzuk mi ezt el, de a statisztikai adatok minden évben megjelennek, és azokkal nagyon nehéz vitatkozni. A 2008. év, az azt megelőző év, amelyről beszélünk, az elmúlt tíz év legjobb éve volt az agráriumban, hiszen 74 milliárd forint fölé nőtt a kettős könyvvitelt vivő agrárvállalkozások száma, és pontosan nem követhető ugyan, mert ebbe az őstermelőtől kezdve mindenkit be kell számolni, de majdnem hasonló nagyságrendeket mondanak a más típusú vállalkozások esetében is. Ez azt jelenti, hogy ha a 2 ezer milliárdos nemzeti össztermék előállítását nézem az agrártermékeknél, akkor 10 százalék körüli vagy egy picivel a feletti nyereséget tudtunk elérni. Ugyanakkor szomorúan jegyzem meg, hogy az idei év gazdasági viszonyai között jó, ha a felét el tudjuk érni ennek a nyereségnek, tehát sokkal rosszabb gazdasági évre számítunk.

Az állatjóléti támogatások miért álltak le? Ennek több oka is volt. Az egyik oka az volt, hogy az Állami Számvevőszék megállapította, hogy az a gyakorlat, amivel mi ezt fizetjük, az nem jó, azért nem jó, mert év elején odaadtuk az összeget a Vágóállat Terméktanácsnak vagy a másiknak, ott „parkolt” az állami pénz, és ezt folyamatosan fizették év közben. Ezért olyan megállapítást tett, hogy a terméktanácsoknak számunkra az egész éves kamatot ki kell fizetniük, mert ez a mi pénzünk volt, állami pénz volt. Ez úgy lelassította a rendszert, hogy előbb el kell számolni, be kell nyújtani, utána tudjuk odaadni a pénzt. Ez volt az egyik technikai oka. A másik technikai oka pedig az, hogy különösen a második félév során azért fel kellett készülnünk például az előrehozott kifizetésekre, tehát nálunk is egy picit lassabban ment a munka. A sertésnek az első félévében túl vagyunk, a baromfinál a napokban történik meg az első félév befejezése, és bízom abban, hogy még az idén, illetve a jövő év elején tudunk ezekből a kifizetésekből többet adni. Ezek nem következő évi kifizetések, hanem negyedéves elszámolású kifizetések. Azt is hozzá szeretném tenni, hogy ez új támogatási forma, csak Magyarországon létezik, és semmiféle pluszlétszámot és egyebet nem kapott az MVH, hogy ezt a plusztámogatást meg tudja oldani, és el tudja végezni.

Az export-import. Valóban úgy van, hogy nem egészséges a szerkezet, abban az értelemben, hogy nagyon sok alapanyagot exportálunk, de azért el szeretném mondani, hogy egyetlen európai ország sem tudott ilyen nagyságrendű aktívumot produkálni az agrármérlegében. És azért az, hogy 5,8 milliárdért tudtunk tavaly is, és nagyjából ezt fogjuk megközelíteni idén is... Hogy abban vannak változások, hogy kivel leszünk pozitív, és kivel negatív mérlegben, az természetes. Egy példát mondanék. Németország hagyományosan a legnagyobb exportpiacunk, és oda zömében nem alapanyag megy, hanem feldolgozott termék, Románia pedig a tizedik helyen állt az EU-s belépése előtt. Ma Románia ugyanolyan nagyságrendet képvisel a magyar exportban, mint amit Németország, tehát holtversenyben vannak az első helyen, és azért ide is szépen megy zöldség, gyümölcs, más típusú termék is, mint gabona.

Megtörtént az előlegek kifizetésének az ellenőrzése - volt egy ilyen típusú kérdés is -, azt gondoljuk, hogy ezzel semmiféle probléma nem lesz. A szükséges nagyságrendet, amit előír az Európai Unió, szeptember 15-éig - ha jól emlékszem a dátumra - elvégezte az MVH.

A családi gazdaságok hitelén dolgozunk, de azért egyet figyelembe kell venni: teljesen úgy hozzáállni a dologhoz, hogy ez lassan egy évtizede felvett hitel, és hogy néhány ember, akivel beszéltem erről, jól láthatóan úgy gondolja, és már a hitelfelvétel pillanatában is azt gondolta, hogy ez egy olyan adomány, amit soha nem kell visszafizetni, azt azért nagyon nehéz elfogadni. Néhány ember esetében, akivel beszéltem, ez előfordult, a legtöbbször pedig nem jó, nem olyan gazdasági célra lett felhasználva, ami visszahozta volna az eredményét. Meg kell oldanunk a problémát, hiszen megoldottuk nagy nehezen azokat a problémákat is, amelyeket a libásokkal kapcsolatban meg kellett oldanunk. Megoldottuk Mórahalom problémáját és még nagyon sok cégét, hogy a termelők, főleg a kistermelők, ne kerüljenek olyan helyzetbe, hogy ellehetetlenülnek és tönkremennek. Ezt is meg kell oldanunk. De figyelembe kell vennünk, hogy amíg nem voltunk az Európai Unióban, addig más szabályok voltak, és most is más szabályok vannak, és minden módon el kell kerülnünk azt, hogy ezt közvetlen termelői támogatásként kezeljék. Erre nézve pedig nagyon-nagyon szigorú szabályok vannak, amelyeket be kell tartani.

A szőlő- és borágazatról is sok szó hangzott el. Azt szeretném hozzátenni, hogy én azért a szakmával nagyon szorosan tartom a kapcsolatot, rengeteg rendezvényen vagyok ott. Nem olyan szörnyű a helyzet, mint ahogy azt néhányan lefestik. Az elmúlt időszakban kétszer hirdettünk meg óborra lepárlást, és a termelők egyszerűen nem voltak hajlandók feltölteni a készleteket. Az első nagy átverés az volt velem szemben a termelők részéről, hogy a hamis bor miatt 500 ezer hektolitert verjek ki az Európai Unióból, és 40 ezer hektolitert nem tudtak összeszedni lepárlásra. Ebben az évben meghirdettem százezer hektót, 30-32 ezer hektoliter jött össze.

Most hirdettük meg az új borra, mert egy éven belül kétszer az óborra nem hirdethetem meg, és abból fogunk átmenni az óborra, mert kénytelenek vagyunk már minden variációt bedobni, hogy kielégítsük az igényeit. Utána vagyunk képtelenek a maradékra ismét az óborlepárlásra átmenni. Nem hirdethetem volna meg ezt a támogatási formát; lettek volna szívesek az előzőt kihasználni, amikor egész tavasszal meg lehetett volna oldani ezt a kérdést! Úgyhogy nemcsak a minisztériumtól kell együttműködést várni, hanem sok esetben a szakmától is, és nagyobb szakmai fegyelmet kell megoldani.

A falugazdászok januárban visszamennek. Az erőltetett és előrehozott kifizetések miatt kellett őket átirányítani az MVH-hoz, ideiglenesen, egész pontosan négy hónapra, tehát ez megoldódik. És 165 ment át az eredetileg tervezett 600-ból.

A búzafelvásárlást én is teljesen fölöslegesnek tartottam ezen az áron meghirdetni. A termék tanács úgy döntött, hogy legyen egy ilyen típusú kivezetési lehetőség, mi meg azért vagyunk, hogy a szakmai szervezetek igényét kielégítsük. Én már akkor elmondtam, hogy semmi értelmét nem látom a dolognak, de a termék tanács kérte, meghirdettük. Különösebben sokba nem került a dolog, de értelmetlen volt ilyen értelemben az akció.

A csatornahálózat és a vízgazdálkodás. Többször nekifutottunk annak, hogy a tulajdonviszonyokat rendezzük. Most már elindultak a pályázatok, és gyakorlatilag az öntözésesben lehet is pályázni. De ezt a tulajdonjogi kérdést nem volt erőnk... Igazán nem tudtunk más problémák miatt olyan nagy erőt fordítani erre, hogy ezt döntésre vigyük. Én azt gondolom, hogy ez egy nagyon fontos kérdés, és változatlanul dolgozunk rajta.

Az erdészet. Négy erdészeti támogatás van egyébként meghirdetve, tehát nincs leépítve semmi. A mostani kifizetés azért késik- és ezt az erdészekkel megbeszéltük, és szerdán lesz egy következő megbeszélés -, mert a két előrehozott, nagy kifizetés miatt egyszerűen technikailag képtelenek voltunk arra, hogy november végén, december elején kifizessük. Két dologban fogunk velük a héten megegyezni: hogy vagy valamelyiket, amelyik nagyon fontos, még tegyük be az idei évben, és a többit hagyjuk januárra; vagy amennyiben meg tudják oldani a gondjaikat, problémáikat, akkor teljes egészében minden jöcímre tudunk fizetni.

Egyébként 2 millió hektár fölött vagyunk az erdőtelepítésben. Azt gondolom, Trianon óta ilyen erdőborítottság nem volt Magyarországon. Ezt a programot nem lehetne eredménytelennek nevezni, az elmúlt években is 14-15 ezer hektár telepítése történt meg évente. Most van benne egy visszaesés a gazdasági helyzetre való tekintettel. Azt gondolom, hogy ebből nagyon nagy dolog nem lenne.

Még a büntetésre visszatérve: ez 9 milliárd fölötti büntetés volt, és hogy miért kellett kiegyeznünk az Európai Unióval? Nem az IRR-rendszer miatt, hanem gyakorlatilag a helyes környezetgazdálkodási gyakorlatilag miatt kellett kiegyeznünk. Ugyanis Magyarország volt olyan okos, amikor a programot kiválasztotta, hogy a lehetséges, ha jól emlékszem, 16 szempontból, hogy mit kell betartania a magyar gazdának, mind a 16-ot bevállalta - négyenél többet rajtunk kívül senki -, és ennek az ellenőrzését is meg kellett volna oldani. Amikor miniszter lettem, ezt háromra vittem vissza, de az Európai Unió azt mondta, hogy visszamenőleges jogszabály-alkotás nincs, 2004-2005-re vonatkozik az, amit kifőztünk magunknak, és itt a büntetés. Ez alól nem tudtam kijönni, és ezért kellett megegyeznem. Nem a rendszer miatt, a rendszer, állítom, jól működik. Mi nem tudunk gazdaregisztert csinálni, amit szeretne az EU, mert állandóan változnak a föld- és a tulajdonviszonyok, mi csak fizikai blokkos rendszert tudunk csinálni, és ezt tudomásul kell vennie. Ha nincs ez a helyes környezetgazdálkodási probléma, akkor nullára viszem le a büntetést, de ez volt, nem tudtam levinni. Azért 6 milliárdot így is lealkudtam belőle, és eddig még a legkevesebb büntetést fizettük az egész Európai Unió vizsgálataival... Egyébként mind a kettő 2004-2005-re vonatkozik, a miniszterségem előtti időszakra, de nyilvánvaló, hogy mindent megtettem azért, hogy kijöjjünk ebből a problémából.

Margittai Miklós (Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal)

Az előrehozott kifizetésekkel kezdeném. Azért van ennek jelentősége, hiszen az előlegkifizetésről való döntés elég későn született meg az Unióban, a folyamatokhoz képest természetesen, hiszen ez nyár közepén volt. Ennek megfelelően a két fontos feltételt, amely elsősorban a száz százalékos fizikai és távérzékeléses ellenőrzés végrehajtása volt, körülbelül szeptember közepéig be kellett fejezzük, ezt prioritásként kellett kezelni. Valamint az előleg kifizetésének a metodikájából következik, hogy egy olyan számítási módszert kell alkalmazni, amely teljesen új fejlesztéseket kíván. Ezzel együtt gyakorlatilag sikerült kifizetni, és mint a FÖVÉT-ülésen az agrár-érdekképviselőkkel ezt megbeszéltük, ennek viszont, hogy előbb ki tudjunk fizetni, hogy az előleget ki tudjuk fizetni, az volt az ára, hogy az összes földalapú jogcím, beleértve az együtt a 12 jogcímbe elektronikusan beadott kérelmet, az összes földalapú kifizetési jogcím az elmúlt évekhez képest egy hónapot csúszik. Az egyhónapos csúszás pedig annyit jelent, hogy a tavaly decemberi kifizetések ezekben a jogcímeiben át fognak csúszni. Erre a FÖVÉT-ülésen az a döntés született, hogy akkor ne decemberben, normál módon fizessük, hanem az előleget fizessük.

Utána jött az adategyeztetési folyamat. Az adategyeztetésnél a blokkülígyenesek felszabadulnak, ez megtörtént gyakorlatilag, most rögzítjük vissza az adategyeztetéseket. Ezután lehet gyakorlatilag lefolytatni most már a keresztellenőrzéseket. Adategyeztetés nélkül, tehát a blokkülígyenlések feloldása nélkül semmilyen más jogcímet nem lehet kifizetni. Ez alapvetően azt jelenti, hogy az agrár-környezetgazdálkodás kifizetései nagy valószínűséggel átcsúsznak a jövő évre. Reményeink szerint még ebben az évben lehet, hogy ki tudunk fizetni 12-16 milliárd forint közötti összeget. Bízom abban, hogy ez karácsony előtt a termelők számláján lesz.

A többi jogcím kapcsán említettük az erdőt. Itt szintén ugyanez a probléma van. Holnap megvizsgáljuk azt, hogy az MBT erdőben esetlegesen bizonyos körben, ami a keresztellenőrzésen nem akad fenn, eszközöljünk-e kifizetéseket, de ez mindenképpen bizonyos más folyamatoknak a rovására mehet csak. Azt szeretnénk tehát majd kérni, hogy ahogy terveztük, ezt január hónap folyamán fizethessük.

Januárban a kincstár általában 15-én nyit, tehát 15-étől tudunk kezdeni kifizetéseket teljesíteni. Azért mondom el ezt ismételtelen, mert ez megint rajtunk kívül álló ok. Tehát a kifizetések gyakorlatilag január közepétől értendők.

Az összes többi kifizetéssel kapcsolatban: úgy gondolom, hogy az I. tengely, az I. tengely beruházási jogcímei minél előbb termelőerővé váljanak, ezért nyilvánvaló prioritást élveznek. Ami most már az I. tengelyben eredmény, az az, hogy a december 15-ei elszámolás az előleggel - most fog megjelenni a kormányrendelet - gyakorlatilag január 31-éig kitolásra kerül, ami annyit jelent, hogy akik nem tudták az építést olyan ütemben csinálni, később számolhatnak el vele. Ezen kívül még az a lehetőség is bekerül az állattenyésztésnél, hogy szerkezeti, illetve technológiai elemeket is, amelyek még nem beépítettek, el tudjanak számolni, így az előleget le tudják kötni, és folytassák a beruházásokat.

A III. tengely négy intézkedésével kapcsolatosan alapvetően azt gondolom, hogy szeptembertől, de azelőtt is nagy részben a pályázók hiánypótlásán, hiánypótlási készségén múlt ez a jogcím. Szeptember végétől pedig tulajdonképpen a forrásallokáció megy, és ahol még nem tették meg a forrásoknak az allokációját, ott van még vissza támogatás. Tehát most körülbelül 50 milliárd lekötés van, ez a forrásoknak durván az egyharmada, de ismételten kiírásra került a III. tengely négy intézkedése.

Elindult a Leader. A Leader intézményrendszere felállt, a helyi akciócsoportok fogják a pályázatokat feldolgozni. Erre az akkreditációkat gyakorlatilag elvégeztük, tehát az MVH nevében, helyett fognak eljárni. Az akkreditációjukat elvégeztük, a 96 akciócsoportból 92-nek megvan az akkreditációja. A beadott pályázatok száma 4 ezer fölött van, és mintegy 15 milliárd forintot érintenek. Itt már az iktatás rögzítése, amit a HACs-ok végeztek, 50 százalék fölötti, és a HACs-ok egy része elkezdte az ügyintézés - itt az A1-es, A2-es ügyintézési lehetőség már rendelkezésre áll -, és elképzelhető, hogy a legjobb HACs-ok, amelyek képesek lesznek elvégezni az adminisztratív munkát, még ebben az évben határozatot tudnak hozni. De azt hiszem, hogy ez a HACs-ok munkaszervezetének, felkészültségének a függvényében folyamatosan tud menni a következő évben, és a forrásallokáció változatlanul a helyi akciócsoportok feladata, illetve lehetősége. Tehát elindult a Leader-program, és a IV. tengelyben is elindulhatnak a kifizetések a jövő évtől. És azt gondolom, hogy folyamatosan lehet újrahirdetni a pályázatokat.

A szántóföldi célprogramok kivételével az összes célprogramban nincs érdemi túljelentkezés, sőt egy kicsi forrás is marad itt-ott, tehát a pályázók alapvetően, nagyjából lefedték a zonális célprogramokat, az integrált gyümölcsöst és az összes intézkedést. Nagy feszültség a szántóföldi célprogramnál van. Annak ellenére, hogy programszinten az előző programban 50 százalék volt a szántóföldi növénytermesztéssel kapcsolatos alapszintű, illetve integrált szántóföldi célprogramra fordítható összeg, ez itt most lecsökkent 35 százalékra, és ez egy igen szigorú korlát, tehát lényegesen visszament az aránya. Ennek ellenére a jelentkezésben nagyon nagy számok vannak: 15 650 pályázónk van, és ha a forrásokat öt évre nézzük, és a 35 százalék nem bővíthető, akkor gyakorlatilag mintegy 1900 pályázót lehet támogatásban részesíteni - a teljes sorrend már rendelkezésre áll, mindenki le van pontozva egyébként mind a két területen. Itt egy olyan lehetőség van, hogy a forrást még bővíteni lehet, úgy, hogy esetleg háromévvé tesszük a programot - ennek a vizsgálata jelenleg folyik -, hiszen 2013-tól meg fog nyílni egy újabb program. Tehát hogy ne legyen ekkora forrásfeszültség a lehetőségek és az igények között, ez jelenthetné további 1500-2000 pályázó támogatását. Jelenleg ez a munka folyik, és mihelyt ez befejeződött, a határozatokat ez évben mindenképpen ki szeretnénk küldeni. Tehát a szántóföldin kívül a héten, a jövő héten meg fog történni a kiküldés, a szántóföldinél pedig mihelyt ebben a forráskérdésben döntés születik, szintén kiküldésre fog kerülni. Elég szoros lesz a mért területekkel majd a végleges kérelmezésnek a beadása az elektronikus kérelembeadásig, de még megoldható.

Dr. Forgács Barnabás (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium)

Ki kell emelni, hogy az agrár-környezetgazdálkodás intézkedését tekintve, a szántóföldi célprogramokon belül egyedül az integrált szántóföldi célprogram az, ahol forrásfeszültség van. Az összes többi nagy célprogramcsoport, tehát az ültetvény, a gyepek, illetve a vizes élőhely is, ugyanúgy, ahogy az ökológiai szántótól kezdve a zonális programok, a szántóföldön belől a tűzok-élőhelyfejlesztés, egyéb élőhelyfejlesztések, minden egyes támogatási kérelem, amely megfelelt a tartalmi, formai előírásoknak, lehetőséget fog kapni. Azt gondolom, hogy ezt a rendszerszintű vizsgálatot egy héten belül elvégezzük az MVH által összeállított előzetes támogatási rangsoron, és az integrált szántóföldi növénytermesztési célprogram kivételével egy héten belül elindulhatnak a határozatok.

Az integrált szántó kapcsán mindenképpen el kell mondani, hogy 1,6 millió hektárra érkezett be támogatási kérelem, és az ügyek jelenlegi állása, illetve a források rendelkezése állása alapján úgy tűnik, hogy 450-500 ezer hektárt fogunk tudni támogatni. Ez, amit az elnök úr is mondott, 1800-1900 kérelem most, jelen pillanatban, és még megnézzük, hogy milyen lehetőségek vannak, mert azzal mi is tisztában vagyunk, hogy a 16 ezer, 15 800 kérelemből az 1900 kérelem..., ezt nem egy egyszerű helyzet szakmailag, szakmapolitikailag lekezelni.

A cukor-szerkezetátalakítás forrásairól. Menet közben tette egyértelművé a bizottság, hogy nemcsak uniós a forrás, hanem nemzeti társfinanszírozást is kell hozzárendelni. Így a teljes forrás 17,2 milliárd forint. Kaba 6,5 milliárd, Szerencs 5,6 milliárd, Szolnok 2,6 milliárd, Petőháza pedig 2,5 milliárd forint. Most van folyamatban a jogszabály módosítása, amely szerint a benyújtási időpont december 16-áról január 15-ére kerül meghosszabbításra, annak érdekében, hogy minél inkább és minél szélesebb körben legyen leköthető a forrás.

A III. és a IV. tengely. A III. tengely kellő tanulópenz, hiszen a közel 6 ezer kérelem 2008 végi, 2009 eleji benyújtása után, ahogy elhangzott, 2009 őszén hoztuk meg ezeket a döntéseket. Ezzel az állománnyal ezt nem lehet gyorsabban feldolgozni. Azt kell látni, hogy a 96 akciócsoportnál 3-400 ember van alsóhangon, akik most a Leader-pályázatok feldolgozásában is megkezdtek a munkájukat, illetve a III. tengely négy intézkedésében is egy új megközelítés ugyanaz a Leader-végrehajtás, intézményi rendszer, ami jellemző lesz. Azt gondolom tehát, hogy a támogatási kérelmek, pályázatok benyújtásától számított három hónapot rendszerszinten is fogják tudni tartani az akciócsoportok, mert azt mondtam, hogy nem lehet összehasonlítani, bármilyen lelkes és pozitív hozzáállású is egy MVH-s vagy egy FVM-es tisztviselő, nem lehet azt überelni, amit az ott, helyben lakó, ténykedő emberek fognak tudni. Hogyha az informatika, az eljárásrend, a jogszabályt nem változtatjuk, annak érdekében, hogy kiszámítható legyen, akkor, azt gondolom, hogy fogjuk tudni tartani, nemhogy a négy hónapot, ami a törvényben van, hanem még ennél hamarabbi időszakot is a feldolgozással kapcsolatban.

És ha már a feldolgozásról beszélünk, a fiatal gazdálkodók ügye is elhangzott. Azt tudni kell, hogy 6 ezer kérelem, 64 milliárd támogatási igény van, és itt is azzal kalkulálunk, hiszen ez egy már indított konstrukció, hogy a három-négy hónapot itt is fogjuk, kell tartanunk. Természetesen, amikor összeállt az előzetes támogatási rangsor, akkor meg kell nézni, hogy még mennyi forrást tudunk csoportosítani, hiszen nem titok, hogy a jelenlegi forrásallokáció mellett fiatal gazdára 3,5 milliárd forintunk van, ami szinte semmi, jellemzően 40 ezer euró per fiatal gazda, tehát 340-350 fiatal gazdára van most pénz. Azt gondolom, itt is az ezer körüli szám az, ami a minimum, szakmailag is egyeztetve az Agryával. Persze mindent megtesznek annak érdekében, hogy többet támogassunk, de a rendelkezésre álló kereteket figyelembe véve azt gondolom, hogy ez az ezer az, ami életszerű.

2010 első negyedében túl sok új intézkedés nem fog indulni, az őshonos többek között az, ahogy a miniszter úr utalt rá, nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikáció hogy csak új intézkedésről beszéljünk, mert egy Leader mindenképpen ugyancsak életszerű, hogy induljon. Ezen kívül május-júniusra kivitelezhetőnek látom, hogy az infrastruktúrában belül elinduljon a villamosítás, az energiaellátás. Teszem hozzá: az I. tengelyen belül ezen kívül minden elindult, ami érdemi beruházási intézkedés.

Sajtóiroda